

4.5. Pracovní úrazy

V oblasti pracovní úrazovosti ukládá česká i evropská legislativa zaměstnavatelům řadu povinností související s evidencí, hlášením a objasněním příčin a okolností vzniku každého pracovního úrazu.

Pracovní úraz – pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (viz § 271k odst. 1 až 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Smrtelný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.

Závažný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů.

Pracovní úraz s pracovní neschopností delší než 3 dny – ukazatel zahrnuje případy pracovních úrazů, které měly za následek dočasnou pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny. Do těchto tří dnů se nezapočítává den, ve kterém k úrazu došlo.

Ohlášení pracovního úrazu místně příslušnému Oblastnímu inspektorátu práce (OIP) podléhá smrtelný pracovní úraz a pracovní úraz s hospitalizací delší než 5 dnů (závažný). Vyhotovit záznam o úrazu (vč. případného hlášení změn) a zaslat jej na místně příslušný OIP je zaměstnavatel povinen u smrtelného úrazu, závažného úrazu i u pracovního úrazu s pracovní neschopností delší než 3 dny. V závislosti na druhu a okolnostech vzniku pracovního úrazu se pracovní úraz ohlašuje a záznam o něm se zasílá ještě na další stanovené orgány a instituce. Evidenci všech úrazů, tedy i takových, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo jimi byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny, je zaměstnavatel povinen vést v knize úrazů.

Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz se meziročně snížil z 24 062 případů v 1. pol. 2018 na 23 218 případů v 1. pol. 2019 (tj. o 3,5 %). Z tohoto celkového počtu bylo 22 828 případů (98,3 %) **pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny** (tedy těch, které podléhají povinnosti vyhotovit záznam o úrazu a zaslat jej OIP). Nadále se v této kapitole budeme věnovat zejména této skupině pracovních úrazů.

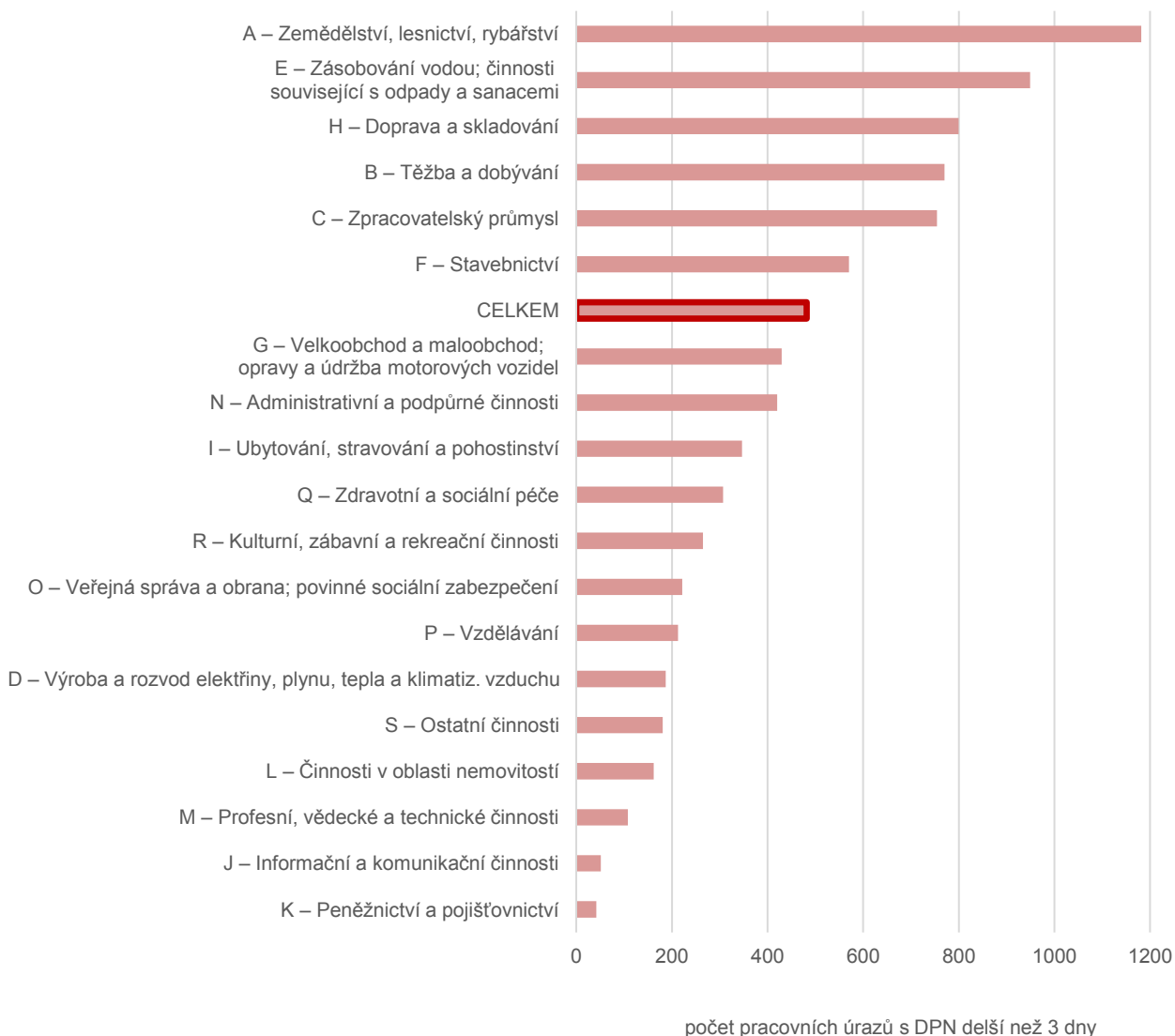
Tab. 5.1: Pracovní úrazy podle závažnosti a pohlaví v 1. pol. 2008 – 1. pol. 2019

Rok	Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností			Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny			Počet smrtelných pracovních úrazů			Počet závažných pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů		
	Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2008	35 139	25 718	9 421	34 113	24 907	9 206	91	88	3	585	499	86
1. pol. 2009	26 036	18 594	7 442	25 123	17 885	7 238	52	45	7	468	400	68
1. pol. 2010	26 273	18 526	7 747	25 323	17 795	7 528	73	64	9	493	410	83
1. pol. 2011	24 298	17 168	7 130	23 388	16 473	6 915	69	65	4	783	647	136
1. pol. 2012	21 816	15 504	6 312	21 356	15 156	6 200	53	52	1	713	572	141
1. pol. 2013	21 935	15 304	6 631	21 542	15 007	6 535	48	44	4	675	531	144
1. pol. 2014	22 223	15 611	6 612	21 754	15 254	6 500	45	44	1	704	567	137
1. pol. 2015	23 461	16 114	7 347	22 860	15 682	7 178	51	48	3	662	548	114
1. pol. 2016	24 870	17 111	7 759	24 158	16 588	7 570	49	47	2	677	550	127
1. pol. 2017	24 732	16 933	7 799	24 046	16 430	7 616	45	43	2	567	476	91
1. pol. 2018	24 062	16 186	7 876	23 525	15 810	7 715	60	57	3	561	463	98
1. pol. 2019	23 218	15 602	7 616	22 828	15 326	7 502	40	37	3	551	448	103

Zdroj: ČSÚ, SÚIP

V pracovní úrazovosti je dlouhodobě patrný rozdíl mezi **pohlavími**, muži zde výrazně dominují. Z celkového počtu pracovních úrazů připadalo v 1. pol. 2019 na muže 67,2 % (v 1. pol. 2008 dokonce 73,2 %) a na ženy pouze 32,8 % (26,8 % za 1. pol. 2008) pracovních úrazů, což je dáno především odlišnou strukturou zaměstnanosti žen a mužů. Odvětví, kde převažují muži a vyskytují se zvýšená rizika pracovního úrazu, jsou např. Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování, Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi či Zemědělství, lesnictví, rybářství. Naopak odvětví, kde převažují v zaměstnání ženy a rizika pracovních úrazů bývají méně častá, jsou Peněžnictví a pojišťovnictví, Veřejná správa, Vzdělávání či Zdravotní a sociální péče. Ještě výraznější rozdíl hodnot podle pohlaví je patrný u **smrtelných pracovních úrazů**. Za 1. pol. roku 2019 se muži podíleli na smrtelných úrazech z 93 %. Oproti 1. pol. předchozího roku došlo k poklesu smrtelných pracovních úrazů z 60 na 40, tj., o 1/3. Jedná se o nejnižší počet fatálních úrazů za posledních 12 let. Pokles způsobili výhradně muži, za 1. pol. 2018 bylo evidováno 57 smrtelných pracovních úrazů u mužů, o rok později 37. U žen je počet za 1. pol. stabilizován na 2–3 úrazech již od roku 2015. Podíl smrtelných pracovních úrazů na celkovém počtu pracovních úrazů s dočasnou pracovní neschopností činil 0,17 %.

Graf 5.1: Počet pracovních úrazů s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců dle odvětví ekonomické činnosti (sekcí CZ-NACE) v 1. pol. 2019

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce pracovních úrazů s DPN delší než 3 dny se v 1. pol. 2019 událo ve Zpracovatelském průmyslu (9 348 případů), následují **odvětví** Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (2 688 případů) a Doprava a skladování (2 402 případů). Pokud však zohledníme zaměstnanost v jednotlivých odvětvích a použijeme relativní ukazatel vztahovaný na 100 tis. pojištěnců pracujících v daném odvětví, nejrizikovějším je Zemědělství, lesnictví a rybářství (1 182 pracovních úrazů na 100 tis. pojištěnců), dále odvětví Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (949), Doprava a skladování (800), Těžba a dobývání (770) a teprve poté následuje Zpracovatelský průmysl (755). Nejméně rizikovým se jeví odvětví Peněžnictví a pojišťovnictví s 42 pracovními úrazy a Informační a komunikační činnosti se 52 pracovními úrazy na 100 tis. pojištěnců, které si vyžádaly 3denní a delší pracovní neschopnost.

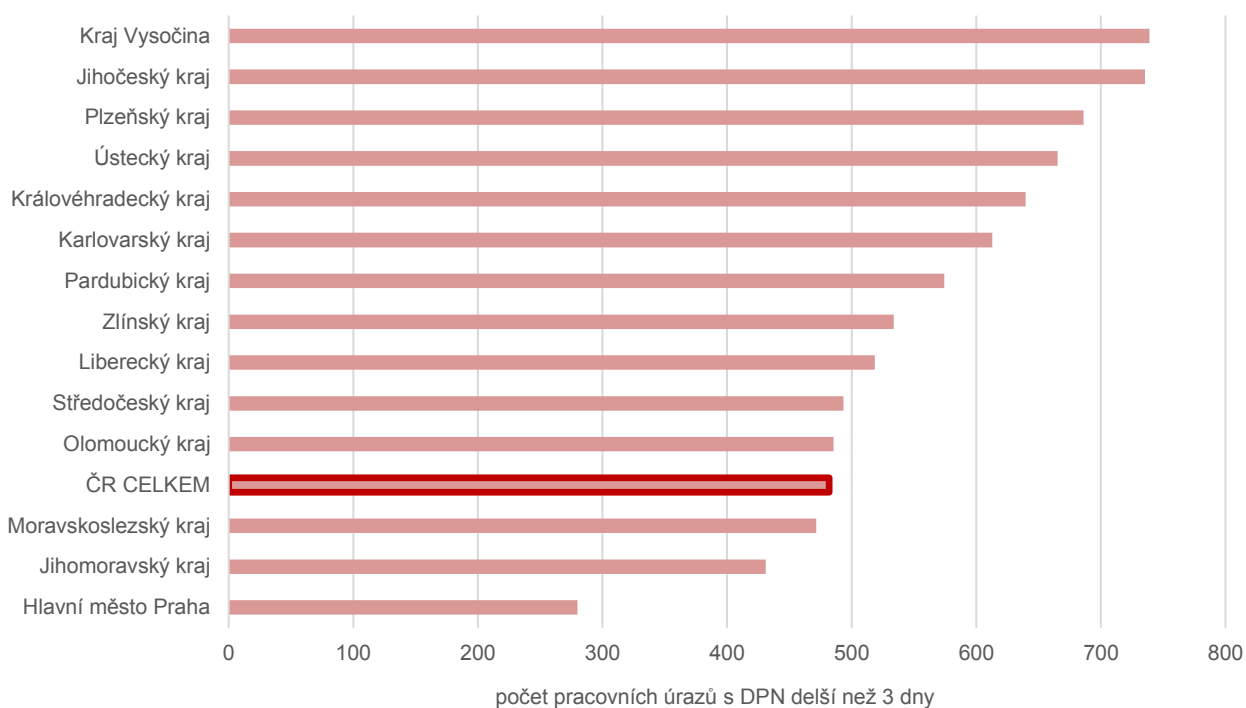
Z pohledu **územního členění** bylo v 1. pol. 2019 nejvíce případů pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny na 100 tis. nemocensky pojištěných osob hlášeno na Vysočině (739) a v krajích Jihočeském (735) a Plzeňském (686). Následují Ústecký kraj s 665 případy a Královéhradecký kraj s 639 případy na 100 tis. pojištěnců. Nejméně případů pak bylo hlášeno v Praze (280).

Regionální rozdíly výskytu pracovních úrazů jsou do značné míry ovlivněny strukturou zaměstnanosti, charakterem převažující ekonomické činnosti a mírou nezaměstnanosti v daném kraji. Je nutné připomenout i metodiku zpracování dat, kdy rozdělení do jednotlivých krajů vychází z údaje o sídle útvaru, který vede evidenci mezd zaměstnavateli osoby, která je v pracovní neschopnosti pro pracovní úraz.

V 1. pol. 2019 bylo Státním úřadem inspekce práce (SÚIP) evidováno celkem 551 závažných pracovních úrazů, u kterých hospitalizace přesáhla 5 dnů, z toho bylo 448 případů zaznamenáno u mužů, u žen pouze 103 případů. Počet závažných úrazů je nejnižší od roku 1. pol. roku 2011.

Z pohledu **velikosti podniku** se v 1. pololetí 2019 nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny událo u zaměstnavatelů s 500 a více zaměstnanci – 7 005 případů (31% podíl na republikové hodnotě), následováni zaměstnavateli mající do 50 zaměstnanců – 5 752 případů (25% podíl). V případě relativního ukazatele je situace odlišná – nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců hlásily středně velké podniky se 100–249 zaměstnanci (672), nejméně případů pak zaznamenáváme u osob samostatně výdělečně činných (111).

Graf 5.2: Počet pracovních úrazů s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců podle krajů ČR v 1. pol. 2019

Zdroj: ČSÚ

